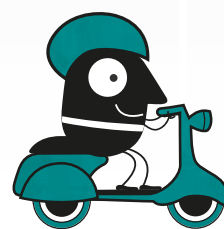
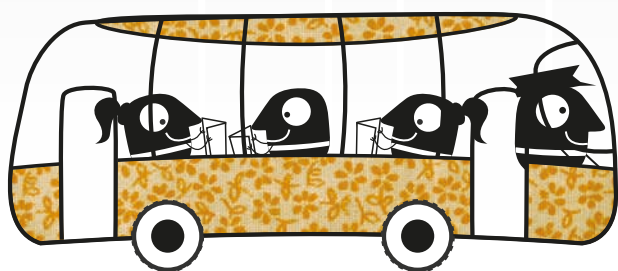

Evropska
komisija

EVROPSKITE DEN **MOBILNOSTI**
16.–22. SEPTEMBER

PRIROČNIK

Izbiraj. Spreminjaj. Združuj.
www.dotherightmix.eu

Mobilnost
in promet

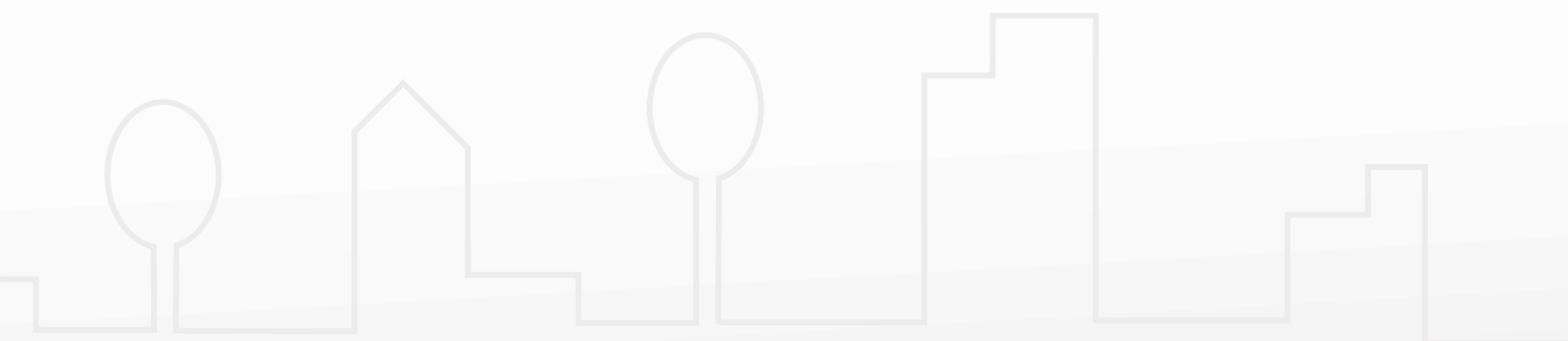
Evropski sekretariat:

EUROCITIES

1 Square de Meeûs/B-1000 Brussels – BELGIUM

juan.caballero@eurocities.eu

Telefon: +32 2 552 08 75

KAZALO

NAMEN PRIROČNIKA	2
NAMEN EVROPSKEGA TEDNA MOBILNOSTI?	2
KAKO SODELOVATI?	4
NAGRADA ETM	5
AKTIVNOSTI V TEDNU TRAJNOSTNE MOBILNOSTI	6
Javni potniški promet (JPP)	6
Kolesarjenje	8
Hoja	9
Upravljanje mobilnosti	11
Odgovorna raba avtomobila	12
Prosti čas	14
Nakupovanje	14
Mobilnost in zdravje	15
Zelene poti	16
TRAJNI UKREPI	17
DAN BREZ AVTOMOBILA	19
INFORMIRANJE IN KOMUNICIRANJE	21
SPREMLJANJE IN VREDNOTENJE	23

NAMEN PRIROČNIKA

Priročnik občinam predstavlja uporabne informacije za sodelovanje v EVROPSKEM TEDNU MOBILNOSTI (ETM) in Dnevu brez avtomobila, ki potekata v okviru kampanje *DO THE RIGHT MIX*, tj. evropske kampanje o trajnostni mobilnosti v mestih. Predstavlja tudi zahteve za spletno prijavo za ETM. Njegova vsebina temelji na izkušnjah evropskih mest, ki so ETM že organizirala. Občine morajo te smernice upoštevati pri organizaciji ETM, vendar naj jih smiselno prilagodijo lokalnim razmeram.

Priročnik vsebuje širok nabor idej za organizacijo ustreznih aktivnosti in trajnih ukrepov. Vsebuje tudi posebno poglavje o prijavi za nagrado ETM. Navedene informacije niso izčrpane, prihajale bodo nove zamisli, ki bodo dopolnjevale ta priročnik.

Druge dodatne informacije so na voljo v Vodniku po najboljših praksah (na voljo samo v angleščini), ki vsebuje primere navdihujočih aktivnosti v okviru kampanje *DO THE RIGHT MIX*, in v Tematskih smernicah za vsakoletno osrednjo temo. Objavljene so na spletnem mestu www.mobilityweek.eu

Bruselj, junij 2015

NAMEN EVROPSKEGA TEDNA MOBILNOSTI?

Evropska komisija si je zastavila dva ambiciozna cilja na področju mobilnosti v mestih: postopno opuščanje avtomobilov, ki jih poganjajo konvencionalna goriva, v mestih do leta 2050 in izrazito zmanjšanje emisij toplogrednih plinov v večjih urbanih središčih do leta 2030. Evropska komisarka za promet Violeta Bulc ima jasno vizijo o prometu v Evropi. Ta vizija temelji na štirih stebrih: ljudeh, rasti in zaposlovanju, inovacijah ter konkurenčnosti in trajnosti.

Nekaj zgodovine

Dan brez avtomobila je bil uveden kot evropska pobuda leta 2000. Pobuda je ponujala sodelujočim mestom priložnost, da izrazijo skrb za vprašanja, povezana z okoljem. Občine so lahko za en dan, tj. 22. septembra, predstavile svoja središča v drugačni luči ter omejile motorizirani promet, spodbudile uporabo trajnostnih potovalnih načinov in ozaveščale javnost o okoljskih učinkih izbire prevoznih sredstev.

Po uspehu Dneva brez avtomobila je bil leta 2002 uveden EVROPSKI TEDEN MOBILNOSTI, ki od takrat poteka vsako leto od 16. do 22. septembra. Že prvo leto je v njem sodelovalo več kot 400 lokalnih skupnosti iz 23 držav.

Zavest o pobudi se krepi iz leta v leto in javno mnenje ji je zelo naklonjeno, več kot 80 % vprašanih je izrazilo svojo podporo. Večina vprašanih meni, da kampanja učinkovito opozarja na pretirano rabo avtomobilov v mestih.

Velika večina želi, da se tak dogodek pripravi pogostejše. S kampanjo *DO THE RIGHT MIX* bo ta želja izpolnjena, saj se bo kampanja izvajala celo leto.

Bistvo ETM

Kot osrednji dogodek kampanje za spodbujanje trajnostne mobilnosti v mestih *DO THE RIGHT MIX* je EVROPSKITE DENMOBILNOSTI odlična priložnost za ozaveščanje o izzivih, s katerimi se soočajo mesta, za spreminjanje vedenja ljudi in za doseganje napredka na področju bolj trajnostnih prometnih strategij.

Občine so deležne podpore in spodbudza organizacijo ozaveščevalnih aktivnosti o trajnostni mobilnosti in vsakoletni osrednji temi. Spodbuja se jih tudi k izvajanju trajnih ukrepov, ki izboljšajo stanje na področju trajnostnega prometa v njihovih mestih.

ETM je tudi odlična priložnost, da se srečajo deležniki in druge zainteresirane skupine znotraj občin in razpravljajo o različnih vidikih mobilnosti in kakovosti zraka, poiščejo inovativne rešitve za zmanjšanje uporabe avtomobilov in zmanjšanje izpustov ter preskusijo nove tehnologije ali načrtovalske ukrepe.

ETM ljudem omogoča, da razmislijo, čemu so ulice v mestih v resnici namenjene, in da razpravljajo o dejanskih rešitvah za izzive, kot so onesnaženost zraka in obremenitev s hrupom, zastoji, prometne nesreče in zdravstveni problemi.

ETM je za občine in druge organizacije priložnost za uvajanje širokega nabora dejavnosti oziroma možnost, ko lahko:

- pospešijo pobude za trajnostno mobilnost v mestih;
- ozaveščajo o škodi, ki jo sedanji trendi mobilnosti povzročajo okolju in kakovosti življenja;
- vzpostavijo partnerstva z zainteresiranimi skupinami iz občine;
- sodelujejo v vseevropski kampanji, občutijo skupni cilj ter skupno identiteto z drugimi mesti;
- poudarijo lokalno zavzetost za politiko trajnostnih načinov potovanja v občini;
- uvedejo nove politike in trajne ukrepe.

Partnerstvo za trajnostno mobilnost

Doseganje trajnostne mobilnosti je dolgotrajen proces, ki zahteva politično podporo in predana partnerstva. Občine se zato spodbuja k sklepanju takšnih partnerstev in vključevanju čim večjega števila lokalnih udeležencev. Pred vsako občino je naloga, da poišče ustrezne lokalne partnerje za različne dogodke in v tesnem sodelovanju z njimi usklajuje pripravo ETM.

Priporoča se vzpostavitev partnerstev s službami za (javni) prevoz, okoljskimi, zdravstvenimi in športnimi združenji, lokalnimi podjetji (in njihovimi zunanjimi kontakti, tj. strankami, dobavitelji, partnerji), (lokalnimi) mediji itd.

Tudi podjetja in druge organizacije vse pogosteje izražajo željo sodelovati, da pokažejo, da si želijo prispevati k preprečevanju podnebnih sprememb ter da skrbijo za skupnost in zdravje svojih zaposlenih. Občine bi morale takšno aktivnost prepoznati in v izvajanje ETM vključiti čimveč partnerjev.

Enak pristop uporablja pobuda *DO THE RIGHT MIX*. Podjetjem in drugim organizacijam omogoča prijavo ukrepov, ki spodbujajo trajnostno mobilnost v mestih. Ti ukrepi se lahko izvajajo med ETM ali kadar koli med letom.

KAKO SODELOVATI?

V EVROPSKEM TEDNU MOBILNOSTI lahko sodeluje katero koli mesto oziroma občina, tudi mesta zunaj Evrope. Njihova spletna prijava bo odobrena, če organizirajo dogodek ali dejavnost v zvezi s trajnostno mobilnostjo v mestih.

Za sodelovanje veljajo naslednja tri merila:

- Organizirati teden dejavnosti v času ETM ob upoštevanju vsakoletne osrednje teme.
- V praksi izvesti najmanj en nov trajni ukrep, ki prispeva k prehodu z osebnega avtomobila na okolju prijaznejše potovalne načine. Kjer je to mogoče, naj bi bil eden od teh ukrepov tudi trajna sprememba cestne površine v dobro površino za pešce, kolesarje ali JPP (npr. širši pločnik, nova kolesarska pot ali avtobusna proga, nov sistem umirjanja prometa, nižja omejitev hitrosti). Upravičeni so tudi trajni ukrepi, ki se začnejo izvajati prej v letu, če se v času ETM promovirajo.
- Organizirati Dan brez avtomobila (priporočen datum je 22. september), ko se za vsaj en cel dan eno ali več območij mesta rezervira za pešce, kolesarje in JPP (1 ura pred delovnim časom do 1 ura po delovnem času).

Vse občine, ki izpolnjujejo vsa tri merila, bodo postale *zlate udeleženske* in se bodo lahko prijavile za nagrado Evropskega tedna mobilnosti (glej poglavje „Nagrada ETM“).

Kako se prijaviti?

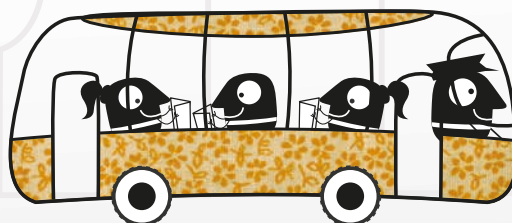
Listina ETM (dostopna na www.tedenmobilnosti.si) mora biti pravilno izpolnjena in podpisana s strani župana. Oddati jo je treba nacionalnemu koordinatorju (za Slovenijo je to mag. Polona Demšar Mitrovič, Ministrstvo za infrastrukturo, 01 478 8248, polona.demsar-mitrovic@gov.si) ali Evropskemu sekretariatu.

Na spletni prijavnici je treba navesti naslednje informacije:

- ime, položaj in kontaktne podatke glavne osebe, ki je v občini zadolžena za ETM in stike z mediji (lokalni koordinator ETM);
- ukrepe/dogodke, organizirane za ETM in njihovo navezavo na vsakoletno osrednjo temo ter program ETM;
- trajne ukrepe, ki se bodo izvajali v letu prijave;
- informacije o območjih, kjer bo osebni avtomobilski promet omejen ali prepovedan.

Po izpolnitvi spletne prijavnice nacionalni ali evropski koordinator potrdi oddajo. Ko je prijava odobrena, prejme prijavitelj samodejno potrditveno elektronsko sporočilo. Šele potem bodo aktivnosti mesta objavljene na spletnem mestu v razdelku „Mesta ETM“. Podatki za prijavo v spletno mesto bodo poslani skupaj s potrditvenim elektronskim sporočilom, občina pa bo tako lahko posodobila informacije, ki jih je navedla (npr. spremembe programa).

Dodatna vprašanja v zvezi s sodelovanjem v ETM lahko pošljete svojemu lokalnemu koordinatorskemu seznamu s kontaktnimi podatki je objavljen na slovenskem spletnem mestu www.tedenmobilnosti.si) ali nacionalni koordinatorki za Slovenijo, mag. Poloni Demšar Mitrovič.

NAGRADA ETM

Nagrado EVROPSKEGATEDNAMOBILNOSTI prejme lokalna skupnost za svoje aktivnosti v okviru ETM. Nagrada je namenjena spodbujanju uspešnih kampanj in ozaveščanju glede potrebe po lokalnih ukrepih na področju trajnostne mobilnosti v mestih. Finalisti se udeležijo prestižne prireditve v Bruslju in so predstavljeni v različnih publikacijah. Zmagovalec prejme videoposnetek, s katerim lahko kot primer prepoznane evropske dobre prakse promovira svoje dosežke na področju trajnostnega prometa v mestih.

Merila za prijavo

Občine se lahko prijavijo za nagrado ETM, če:

1. so se prijavile na www.tedenomobilnosti.si
2. so predložile podpisano listino ETM;
3. so *zlate udeleženske*, kar pomeni, da izpolnjujejo vsa tri prej navedena merila;
4. prihajajo iz EU-28, so države kandidatke EU, potencialne države kandidatke EU, ki so vključene v stabilizacijsko-pridružitveni proces, države Evropskega gospodarskega prostora (EGP) ali države Evropskega združenja za prosto trgovino (EFTA). Te države so: Albanija, Avstrija, Belgija, Bolgarija, Bosna in Hercegovina, Ciper, Češka Republika, Črna gora, Danska, Estonija, Finska, Francija, Grčija, Hrvaška, Irska, Islandija, Italija, Kosovo v skladu z resolucijo Varnostnega sveta ZN št. 1244/99, Latvija, Lihtenštajn, Litva, Luksemburg, Madžarska, Malta, Nekdanja jugoslovanska republika Makedonija, Nemčija, Nizozemska, Norveška, Poljska, Portugalska, Romunija, Slovaška, Slovenija, Srbija, Španija, Švedska, Švica, Turčija, Združeno kraljestvo.

Merila za ocenjevanje

Neodvisna žirija strokovnjakov s področja mobilnosti v mestih bo ocenjevala:

1. kakovost aktivnosti, ki obravnavajo osrednjo temo;
2. akcijski načrt za izvedbo programa in vključevanje javnosti;
3. komunikacijsko strategijo za promocijo ETM;
4. inovativnost trajnega(-ih) ukrepa(-ov);
5. obseg partnerstev z zainteresiranimi skupinami in deležniki iz občine.

Postopek prijave

Občine, ki se želijo prijaviti za nagrado ETM, morajo:

1. izpolniti prijavnico v angleščini (največ 20 strani), pri čemer morajo navesti podatke o občini, dogodkih in aktivnostih v okviru ETM, izvajanih trajnih ukrepov ter vrsti in prispevkih partnerjev;
2. prijavnico oddati po elektronski pošti skupaj z digitalno kopijo podpisane listine ETM in zemljevidom območja, ki je bilo med Dnevom brez avtomobila zaprto za motorizirani promet;
3. zagotoviti spremljajoča gradiva: komunikacijska orodja, tiskane objave, videoposnetke in slike (po možnosti v visoki ločljivosti), poslana po običajni pošti do 15. novembra.

Prijavnica je na voljo na spletu.

Podelitvena slovesnost in glavna nagrada

Podelitvena slovesnost nagrade ETM poteka v Bruslju, običajno v mesecu marcu. Udeleži se je tudi evropski komisar za promet. Zmagovalna lokalna skupnost bo prejela do triminutni promocijski videoposnetek v angleščini in maternem jeziku, s katerim lahko kot primer prepoznane dobre evropske prakse promovira svoje dosežke na področju trajnostnega prometa v mestih.

AKTIVNOSTI V TEDNU TRAJNOSTNE MOBILNOSTI

Mesta lahko organizirajo dogodke z vsebinami, povezanimi s trajnostno mobilnostjo v mestih.

Osnovo dejavnosti tvorijo trije glavni načini trajnostnih potovanj ter povezave med njimi (intermodalnost): javni prevoz (JPP), kolesarjenje in hoja.

Obstajajo tudi druge možnosti, s katerimi lahko mesta zaokrožijo zanimiv sedemdnevni program. To je na primer organizacija dodatnih dni brez avtomobila ali druga tematska prireditve, ki je bolj pomembna za lokalno okolje.

Začetek EVROPSKEGATEDNAMOBILNOSTI

EVROPSKITEDENMOBILNOSTI je najbolje začeti z ustreznimi prireditvami, akcijami in medijskimi dogodki na prvi dan, 16. septembra. Nekaj primerov:

- uvedba posebne (ugodnejše) ponudbe za JPP v času ETM;
- predstavitev dodatnih storitev oziroma posodobitev JPP (večja pogostost voženj, nove avtobusne povezave, zemljevidi, potovalni nasveti itd.);
- predstavitev možnosti za kombiniranje prevozov – intermodalnost;
- nagrajevanje posameznikov, ki na delo prihajajo z JPP, kolesom ali peš (z njimi lahko kasneje opravimo intervju, da lahko pojasnijo, zakaj so izbrali tak način prihoda na delo in kakšne so njihove izkušnje);
- predstavitev novega trajnega ukrepa trajnostne mobilnosti občine.

Javni potniški promet (JPP)

Večanje uporabe JPP je zagotovo osrednja tema EVROPSKEGATEDNAMOBILNOSTI. JPP naj v vsaki večji občini postane osnova mobilnosti.

ETM je priložnost za promocijo JPP in predstavljanja jasnih informacij o možnostih njegove kombinirane uporabe. Cilj promocije je pokazati, da lahko JPP ponudi konkurenčno alternativo osebnemu avtomobilu.

V nadaljevanju je navedenih nekaj primerov aktivnosti na temo JPP. Njihov namen je privabiti pozornost prek različnih medijev (TV, radia, interneta in časopisov).

Prevoz na delo

Možne aktivnosti so:

- dogovori z javnimi prevozniki o približanju postajališč JPP bliže vhom v večja podjetja in ustanove;
- finančne spodbude (tj. nagrajevanje);
- zagotavljanje prevozov domov v nujnih primerih;
- uvedba posebnih ponudb voženj (npr. vozovnica ETM);
- zagotavljanje informacij o JPP;
- organizacija osebnega mobilnostnega svetovanja;
- ponudba pijač na postajališčih JPP ali na avtobusih;
- promocija načrtovanih akcij na progah JPP;
- organizacija tekmovanja med različnimi potovalnimi načini za dostop do delovnega mesta;
- promocija intermodalnosti;
- organizacija razprave med javnimi prevozniki in osebami, ki se vsak dan vozijo na delo, na temo povečanja uporaba JPP in posledičnih pozitivnih učinkov za različne akterje.

Kombiniranje različnih potovalnih načinov (intermodalnost)

- Kombiniranje hoje ali kolesarjenja z JPP lahko prispeva k privlačnosti slednjega, saj ga naredi dostopnejšega:

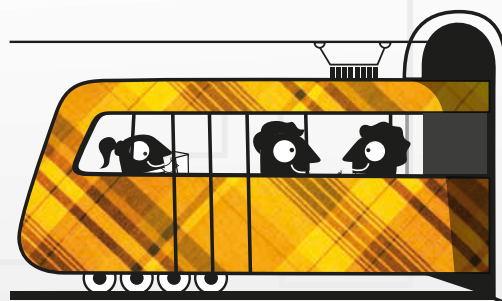
	Povprečna hitrost	Razdalja, opravljena v 10 minutah	Območje pokrivanja
Hoja	5 km/h	0,8 km	2 km ²
Kolesarjenje	20 km/h	3,3 km	32 km ²

- Kolesarjenje in uporaba JPP se lahko spodbujata tako, da se izven prometnih konic dovoli prevoz koles z JPP, na postajališčih JPP pa se zgradijo nova stojala za kolesa.
- Na prestopnih postajah se lahko zagotavljajo informacije o deljenju taksijev.
- Uvedejo se lahko kombinirane prometne informacije, tako da zaposleni na železnici dajejo tudi informacije o vožnjah avtobusov in obratno.

Vsem dostopen JPP

Dostop do JPP je pravica, ki zagotavlja socialno vključenost. Z izboljšanjem dostopnosti JPP se poveča uporaba. Dostopnost JPP lahko občina izboljša na naslednje načine:

- prilagoditev avtobusnih postajališč in zmanjšanje višinske razlike med avtobusnim postajališčem (pločnikom) in višino vstopa v avtobus;
- premik avtobusnih postajališč bliže vhom v večja podjetja ter ustanove;
- povečanje ozaveščenosti glede zmanjšane mobilnosti in težav z dostopnostjo: priporočeno je sodelovanje z osebami z zmanjšano mobilnostjo;
- priprava vozniških redov v vsem dostopnih formatih (npr. žepna izdaja, različice z večjo pisavo, v Braillovi pisavi, zvočni zapis, mobilna aplikacija itd.);

- prilagoditev infrastrukture za boljšo dostopnost (nizkopodni avtobusi, dvigala, klančine itd.);
- zagotavljanje informacij na spletnih straneh, mobilnih aplikacijah, zloženkah itd.;
- sodelovanje z organizacijami za osebe z zmanjšano mobilnostjo.

Varnost

Po podatkih organizacije *L'Union Internationale des Transports Publics* (UITP) prometne nesreče v Evropi vsako leto terjajo več kot 27 000 življenj. Med številom ljudi, ki umrejo na cestah, in številom avtomobilskih voženj, je neposredna povezava. V EU so prometne nesreče glavni vzrok smrti mladih.

Navedeni podatki se lahko predstavijo v povezavi z lokalnimi podatki.

Drugi ukrepi bi lahko bili določitev varnostnikov ali informacijskih agentov za javni prevoz ter zagotovitev varnih in privlačnih pešpoti do postajališč.

Komuniciranje s potniki

- Na novo se oblikujejo vozni redi ali spletne storitve.
- Odprejo se kombinirane informacijske storitve.
- ETM se izkoristi, da se ugotovi, kaj uporabniki menijo o storitvah.

Komuniciranje z uporabniki in osebjem

Za uspeh ETM mora biti osebje dobro obveščeno. Aktivnosti lahko vključujejo:

- organizacijo obiskov v nadzornem centru javnega prevoznega podjetja, na katerih se pojasnijo pogostost, hitrost, proge...;
- organizacijo razstave inovativne opreme JPP ali prototipov na rednih progah;
- pojasnitev morebitnih zastojev zaradi gradnje nove infrastrukture ali obisk gradbišča za novo progo/postajališče.

Kolesarjenje

Kolesarjenje se navezuje na vsa področja, ki oblikujejo mesto z visoko kakovostjo bivanja. Kolo prihrani prostor in energijo, ne povzroča hrupa niti onesnaževanja zraka. Prispeva k trajnostni mobilnosti, splošnemu dobremu počutju, je učinkovito ter zdravo.

Vsi v nadaljevanju naštet predlogi ukrepov naj opozorijo na koristi kolesarjenja.

Kolesarjenje na delo

Pomembne aktivnosti za izboljšanje kolesarske infrastrukture na delovnem mestu in varnosti ter za spodbujanje kolesarjenja na delo so:

- postaviti kolesarsko stojnico/informacijsko kolesarsko točko na čimbolj obiskanem kraju, dostopno zaposlenim in javnosti;
- izdelati program „spremistva“ na delo; vanj so vključeni izkušeni kolesarji, ki nudijo spremstvo novim kolesarjem (z njimi lahko kasneje opravimo intervju, da lahko pojasnijo, kakšne so njihove izkušnje);
- organizirati dan kolesarjenja na delo, ko se na različne načine spodbuja k uporabi kolesa;
- organizirati tekmovanje med sredstvi prevoza na delovno mesto, s katerim se dokaže, da kolesarjenje ni le najcenejši in najbolj zdrav način, temveč v večini primerov tudi najhitrejši;
- pripraviti zajtrk za zaposlene, ki bodo med ETM kolesarili na delo;
- organizirati modno revijo kolesarskih oblačil; izdelajte kolesarska oblačila in pripomočke z logotipom vašega podjetja (pelerina, aktivna majica, itd.);
- nagraditi podjetja, ki so naklonjena kolesarjenju (npr. z nalepko ali priznanjem);
- razdeliti informacije o varnih kolesarskih stezah, ki vodijo do delovnega mesta (v sodelovanju z mestno policijo ali službo za načrtovanje prometa).

Kolesarska infrastruktura

- Postavijo se informacijske kolesarske točke ali stojnice, ki zaposlenim, lastnikom stanovanj, obiskovalcem itd. zagotavljajo informacije o omrežju kolesarskih poti in povezav.
- Uredijo se garderobe in tuši za kolesarje.
- Zagotovijo se varna in pokrita parkirna mesta za kolesa.
- Kupijo se kolesa, ki so na voljo javnosti ali podjetjem.
- Vzpostavi se začasni ali stalni servis za popravilo koles.
- Parkirna mesta za kolesa se premestijo k vhodu v prostore javnih ustanov, podjetij, nakupovalnih središč itd.

Spodbujanje vsakodnevnega kolesarjenja

- Z lokalnim kolesarskim društvom se organizira informacijski seminar, kaj je potrebno narediti, kadar se želi posameznik ali družina pri zamenjavi potovalnega načina preusmeriti na kolo (posebna pozornost velja za tiste, ki živijo do 5 km od delovnega mesta).
- Organizira se modna revija za kolesarje ali razstava prototipov koles in starih koles.
- Lokalno kolesarsko društvo, izposojevalnice koles, trgovine ali podjetja, specializirana za športne izdelke, se zaprosi, da ponudijo popravilo ali prostore za tehnične preglede koles.
- Organizira se graviranje koles za preprečevanje kraja.
- Prebivalce se povabi k sodelovanju na dogodku „Vsakodnevna vožnja s kolesom“, sodelujoče pa se pozove, naj si na hrbet prilepijo nalepko, ki označuje razdaljo, ki jo vsak dan prevozijo s kolesom. Po koncu dogodka se vse nalepke predstavijo na razstavi.
- Vzpostavi se program za spodbujanje kolesarjenja v sodelovanju z lokalnimi lastniki kolesarskih ali drugih trgovin.

Hoja

V nadaljevanju je naveden seznam ukrepov za ozaveščanje o primernosti hoje kot načina potovanja. Predlagane aktivnosti je mogoče hitro organizirati in ne zahtevajo trajnih objektov, pustijo pa zato trajno sled v razmišljanju ljudi ter medije opozorijo na sporočila ETM.

Hoja na delo

- Lahko se sodeluje s podjetji in ustanovami ter prepriča vodstvo, da nagradi zaposlene, ki pešačijo na delo (jim na primer pripravi zajtrk).
- Vodstva podjetij in ustanov se pozove, naj zaposlene, ki pešačijo na delo, nagradijo z denarnimi spodbudami ali dodatnima dvema minutama letnega dopusta za vsak dan, ko pešačijo na delo.
- Podjetjem in ustanovam se predlaga, naj obdarijo čistilce cest, ki vzdržujejo okolico njihovih stavb.
- Podjetjem in ustanovam se predlaga, da spremenijo ureditev svojih parkirišč, tako da bodo imeli pešci prednost.
- Vodstvene delavce se pozove, naj se sprehodijo po ulicah v okolici stavbe podjetja ali ustanove, da ocenijo raven kakovosti za peš dostop.
- V sodelovanju s podjetji se začne izvajati skupen projekt odstranjevanja grafitov v soseski.
- Širijo se informacije o varnih pešpoteh.

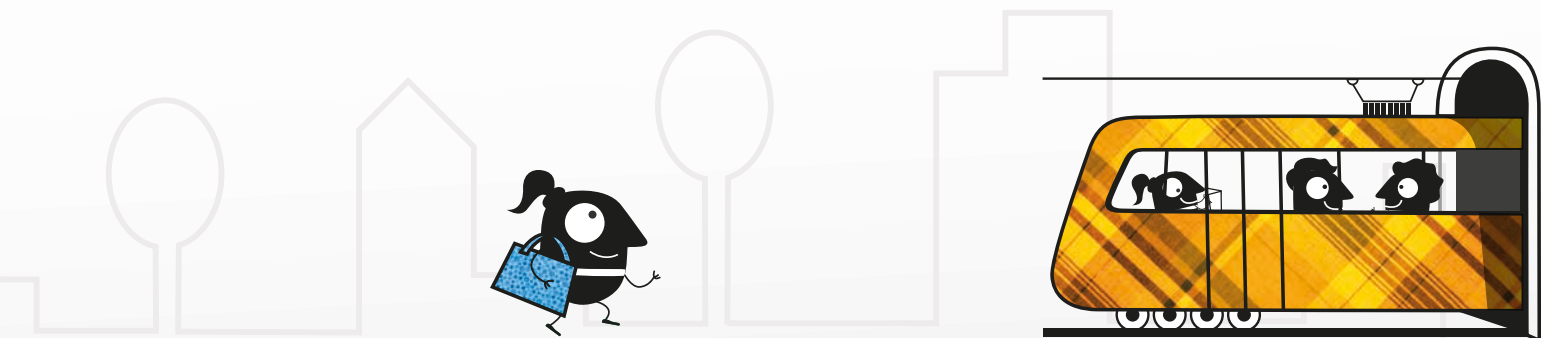
Žive ulice

- Organizira se sprehod mestnih svetnikov po mestu, med katerim se ocenijo težave, kot so fizične prepreke, poškodovani pločniki, nezakonito parkiranje, odlagališča smeti itd.
- Organizira se dan parkirišč (www.parkingday.org), meščane pa se spodbudi k ustvarjalni rabi parkirnih prostorov.
- V manj privlačnih ulicah se zasadijo drevesa.
- Slovesno se odpre novo območje umirjenega prometa.
- Prek gospodarske zbornice se k sodelovanju povabi trgovce.

Vključevanje odločevalcev

- Javno prepoznavna osebnost gre peš z otroki v šolo.
- Javno prepoznavna osebnost se sreča s starši in njihovimi otroki na območju umirjenega prometa ter z njimi razpravlja o lokalnih razmerah za hojo.
- Javno prepoznavna osebnost v prisotnosti otrok slovesno odpre nov most za pešce, pešpot ali drugo izboljšavo, namenjeno hoji.
- Javno prepoznavna osebnost skupaj s sodelavci hodi na delo peš, s kolesom ali JPP, kar je javno objavljeno.
- Javno prepoznavna osebnost se pridruži policistu na obhodu po njegovem okrožju in mu pomaga pri nadzoru prometa.
- Nacionalna vlada napove, da bo sprejela zakonodajo, ki bo obdavčila vse glavne vire smetenja ulic, tj. plastične vrečke, zavojčke cigaret in ovoje čokoladnih ploščic, prihodke pa namenila upravljanju ulic.

Vse te aktivnosti lahko izvajajo tudi župani ali drugi lokalni nosilci odločanja.

Upravljanje mobilnosti

Upravljanje mobilnosti postaja vse bolj odločilen element trajnostnega razvoja mest. Upravljanje mobilnosti je pristop, ki si s spreminjanjem potovalnih navad prizadeva spremeniti porazdelitev načinov potovanj v korist trajnostnih oblik.

Ta pristop vključuje nova partnerstva, ki so eden najpomembnejših vidikov. Med ETM se občine lahko začnejo povezovati z izobraževalnimi in drugimi ustanovami in podjetji, spodbudijo jih lahko k izdelavi mobilnostnih načrtov.

Pomembno vlogo imajo novi, prilagodljivi prevozi: avtobusi s prilagodljivimi progami, odzivni prevoz, prevoz za potrebe skupnosti, souporaba taksijev, souporaba avtomobilov, parkirišča vrste „parkiraj in se pelji“, mestni tovorni promet in dostava blaga.

Orodja za spodbujanje sprememb v vedenju najpogosteje temeljijo na informiranju, komuniciranju, organiziranju in usklajevanju. Pomembna je kakovostna in stalna promocija.

Načrtovanje potovanj v občinskih upravah, ustanovah in podjetjih

- V občinskih glasilih in glasilih podjetij se promovirajo trajnostni načini potovanja na delo.
- Imenujejo in nagradijo se najbolj trajnostna podjetja v občini.
- Promovirajo se delodajalci, ki so dejavni na področju upravljanja mobilnosti in s tem dajejo dober zgled.
- Izdela se karta, ki prikazuje dostop do službenih prostorov z različnimi potovalnimi načini.
- Zagotovi se osebno mobilnostno svetovanje glede poti od vrat do vrat.
- Organizira se sestanek podjetja na temo mobilnosti.
- Izvede se raziskava o spremembah vedenja na področju mobilnosti.
- Ustanovi se delovna skupina zaposlenih za vprašanja mobilnosti.
- Določi se koordinator za mobilnost.

Skupne dejavnosti

- Organizira se dan kolesarjenja za zaposlene z nagradami, kot so prilagodljiv delavnik, zajtrk, majica, koncerti v živo, tuši, masaža, možnost graviranja kolesa za preprečevanje kraje itd.
- Vzpostavi se partnerstvo s ponudniki IT storitev in podjetji za organizacijo (nacionalnega) dneva dela od doma.
- Pridobi se lokalno znana osebnost, ki pove in pokaže, da kolesari/pešači na delo ali da uporablja JPP.
- Nagradijo se podjetja, ki si najbolj prizadevajo za uresničevanje trajnostne mobilnosti.
- Organizira se dan trajnostnega prevoza za podjetja, ko zaposleni na delo hodijo, kolesarijo, uporabljajo JPP ali se peljejo skupaj v avtomobilu.
- Nagradi se zaposlene, ki se na delo redno vozijo z JPP (imajo sezonsko vozovnico).
- Voznikom, ki obtičijo v prometnih zamaških, se podari žogica za sproščanje stresa.
- Oblikuje se oznaka Podjetje, prijazno do kolesarjev.
- Predstavijo se pobude za usklajevanje skupnih voženj z avtomobili.
- Podjetja se pozove, naj zaposlenim podarijo bonus za prihod na delo s kolesom.
- Organizira se načrtovanje službenih potovanj s preizkusnimi ukrepi v času ETM.

Celostne prometne strategije

ETM je velik dogodek, primeren za spodbujanje zanimanja za Celostne prometne strategije. Občina lahko ob tej priložnosti občane obvesti o svojih načrtih:

- pripravi razstavo, ki obvešča o različnih možnih scenarijih za razvoj prometa v občini;
- organizira konferenco o Celostnih prometnih strategijah;
- na srečanja povabi predstavnike sosesk in jim pojasni, za kaj gre pri mobilnosti v občini;
- predstavi/uresniči nekatere ukrepe iz Celostne prometne strategije (če ima dokument že izdelan) kot so nove avtobusne proge, nova infrastruktura „parkiraj in se pelji“, kolesarske poti, zeleni načrti za zaposlene, ki se vsak dan vozijo na delo, središča za mobilnost itd. ter predstavi posebne informacije o teh novostih.
- napove izdelavo Celostne prometne strategije ali predstavi rezultate izvajanja že sprejetega dokumenta.

Odgovorna raba avtomobila

Namen EVROPSKEGATEDNAMOBILNOSTI ni zgolj zavzemanje za uporabo trajnostnih potovalnih načinov, ampak tudi spodbujanje odgovorne uporabe avtomobila. S tem lahko prebivalci, ki se za določene namene ne morej izogniti uporabi avtomobila, prispevajo k bolj kakovostnemu okolju v občini.

V nadaljevanju je predstavljen širok nabor možnih dejavnosti. Te so lahko na primer previdna in varna vožnja, da se čim manj omeji mobilnost drugih potovalnih načinov, zmanjšanje emisij iz avtomobilskega prometa (kar neposredno vpliva na podnebje in kakovost zraka) in povečanje števila potnikov v enem avtomobilu.

Ponovno je treba poudariti, da organizacija navedenih dejavnosti ni nujno le naloga občine, ampak lahko sodelujejo tudi različni lokalni partnerji.

Varčevanje z gorivom

- Trgovce z avtomobili se prosi, da pripravijo stojnico za prikaz varčnih avtomobilov.
- Avtošole se prosi, da za voznike pripravijo usposabljanje za energetske učinkovito vožnjo.
- Spodbuja se okolju prijazna vožnja med poklicnimi vozniki, kot so vozniki šolskih avtobusov, taksisti, vozniki podjetij in ustanov itd.
- Zaposlene na bencinskih črpalkah se prosi, da nadzirajo tlak v pnevmatikah (že za 0,4 bara nižji tlak poveča porabo goriva za 10 %).

Spočijmo si od avtomobila

- Pripravijo se tekmovanja, pri katerih vozniki avtomobilov za določen čas predajo svoje avtomobilske tablice in v zameno dobijo vozovnico javnega prevoza.
- Predstavi se oprema ali pa se organizira prikaz prevoza manjšega tovora s kolesom.
- Vsakodnevne kolesarje se povabi, da predstavijo svoje navade oziroma izkušnje s prevozom otrok in blaga, z izleti, oblačili itd.

- Izda se priročnik za voznike, ki vsebuje teme, kot so kako varčevati z gorivom, kako zmanjšati hrup, kaj upoštevati ob servisiranju vozila (kolesa za zmanjšanje hrupa, inovativni oljni filtri itd.), podatke o avtopralnicah z recikliranjem vode, parkirnih conah itd.
- Pri objavi prometnih informacij na lokalnem radiu se voznike poziva k načelu *DO THE RIGHT MIX*, če se želijo izogniti prometnim zamaškom.

Souporaba avtomobila

- Podpre se pametna uporaba avtomobila s predstavitvijo skupne vožnje z avtomobilom.
- Potnike se obvešča o shemah skupinskega prevoza ali souporabe avtomobila. Nove sheme so vedno dobrodošle.
- Lokalna podjetja, ki so uvedla storitev souporabe avtomobila, se prosiza predstav rezultatov.
- Izvede se anketa o skupnih vožnjah z avtomobilom, da se ugotovi potencialne uporabnike za širjenje sheme.
- Občane, ki sodelujejo v programu skupnih vožnej, se povabi, da predstavijo svoje izkušnje (npr. članek z intervjujem v lokalnem časopisu).
- Izdela oziroma predstavi se program ali aplikacija, ki pomaga pri iskanju in ponudbi skupnih voženj.

Parkiranje

- Vpeljejo se lahko nova parkirna mesta ali območja brez parkiranja.
- Strožje se kaznuje napačno parkiranje.
- Obvešča se o obstoječih in novih parkirnih predpisih.

Odgovorna uporaba avtomobila za prevoz na delo

- Organizira se preizkusni dan za električna vozila.
- Uvede se prožni delovni čas, da bi se zmanjšali zastoji v konicah.
- Najboljša parkirna mesta (ki so najbližje vhodu) se rezervirajo za tiste, ki za prevoz na delovno mesto uporabljajo skupno vožnjo z avtomobilom.
- Osebam, ki uporabljajo skupno vožnjo z avtomobilom, se v nujnih primerih zagotovi vožnja domov.
- Parkirna mesta se premestijo stran od vhoda v objekt.
- Izvede se anketa o tem, koliko ljudi je spremenilo svoje potovalne navade, rezultati pa se objavijo.

Ekološko neoporečna vozila

- Organizira se dan odgovorne uporabe avtomobila, ki se posveti ekološko neoporečnim vozilom (morda v sodelovanju z nacionalno ravno), zlasti vozilom na električni, hibridni ali plinski pogon in na biološka goriva.
- Organizirajo se razstavne in demonstracijske stojnice, kjer lahko javnost vidi ter preizkusi ekološko neoporečna vozila.

- Preveri se, ali bi lahko župan v času celotnega ETM (ali vsaj en dan) uporabljal vozilo na električni pogon z namenom opozoriti medije na sporočila **EVROPSKEGATEDNAMOBILNOSTI** in rešitve, ki jih ponujajo ekološko neoporečna vozila.
- Organizira se zajtrk z razpravo med predstavniki združenj ekološko neoporečnih vozil in javnimi uslužbenci, na kateri se razpravlja o možnostih povečanja uporabe ekološko neoporečnih vozil in potencialnih pozitivnih učinkih za različne strani.
- Za trgovine v središču mest in naselij se postavi dostavno površino zunaj območja, zaprtega za avtomobile, od koder nato ekološko neoporečna vozila blago razvozijo do trgovin.
- Vzpostavi se služba za dostavo blaga strankam z ekološko neoporečnimi vozili. Prevoz kupljenega blaga do ustreznih parkirišč mora biti vključen.

Prosti čas

Do območij za preživljanje prostega časa ali nakupovanje se lahko dostopa tudi na trajnosten način. Občane se povabi, da svojo občino spoznajo tudi z drugega zornega kota. Ta tema je zelo primerna za iskanje lokalnih partnerjev, saj jo lahko uporabijo za promocijo svojih storitev ter ponudb.

Spoznajmo našo občino

Prostočasne dejavnosti so lahko priložnost za varno odkrivanje občine v mirnejšem okolju brez avtomobilov.

- Ponudijo se posebne storitve JPP za odkrivanje občine.
- Organizirajo se vodeni ogledi v sodelovanju s turističnimi vodniki ali lokalnimi popotniškimi klubi.
- Organizirajo se srečanja pešcev v sodelovanju s športnimi trgovinami, šolami, združenji itd.
- Uvedejo se hotelski ključi – pametne kartice, ki omogočajo tudi dostop do javnega prevoza, najema kolesa ali sheme souporabe avtomobila.

Družabne dejavnosti

- Društva, šole, živilsko industrijo itd. se zaprosi, da organizirajo brezplačen zajtrk, velik piknik v času kosila ali popoldne v bližnjem parku.
- Pripravijo se koncerti, gledališke ter ulične predstave na prostem.
- Pripravi se prazna stena na glavnem trgu za zbiranje mnenj občanov in obiskovalcev.
- Lokalna športna društva in/ali trgovine in podjetja, specializirana za športne izdelke, se zaprosi, da organizirajo prikaz športov na ulicah: nogomet, košarka, odbojka, rolanje itd.
- Ponudijo se posebne oblike prevoza, kot so vprežne kočije, turistični vlakci, čolni na sončno energijo itd.

Nakupovanje

Zaradi zaprtja območij za avtomobilski promet bodo nekateri trgovci lahko zaskrbljeni. Posebej si je treba prizadevati za njihovo vključevanje že v fazi priprave na ETM.

- Trgovcem se pošlje uradni dokument z informacijami posebej zanje o tem, kako naj v center mesta pridejo brez avtomobila.

- Ime postajališča avtobusa se naveže na ime trgovine.
- Promocija ETM vsebuje oglase za trgovine v mestnem središču.
- Za trgovine v središču mest se uredi dostavno vozlišče, od koder nato ekološko neoporečna vozila blago razvozijo do trgovin.
- Vzpostavi se služba za dostavo blaga strankam z ekološko neoporečnimi vozili.
- Vzpostavi se „storitev dostave brez emisij“. Vzpostavi se mesto prevzemanja in odlaganja s hladilnimi skrinjami za shranjevanje ohlajenega blaga in osebjem.
- V trgovinah se pred in v času ETM razdeljujejo vozovnice za javni prevoz.
- Trgovce v mestnih središčih se povabi, da organizirajo loterijo, nagrade pa naj bodo povezane z ETM, na primer kolesa, rolerji itd.
- Trgovce se spodbudi, da izkoristijo javni prostor, pridobljen zaradi prepovedi parkiranja, ter ga uporabijo kot terase, stojnice na pločniku itd. Vendar naj ETM ne postane velik komercialni dogodek, ki se organizira za potrebe trženja.

Mobilnost in zdravje

Število vozil na evropskih cestah narašča, kar ima za posledico padanje kakovosti življenja mestnih prebivalcev (npr. hrup, onesnaževanje zraka, nesreče, zdravstvene motnje).

Zdravstvene posledice prometa zadevajo celotno prebivalstvo, zlasti pa najranljivejše skupine, kot so otroci in starejši. Nekateri negativni vplivi prometa na človekovo zdravje so dobro znani, segajo pa od obremenitve zaradi prekomernega hrupa do bolezni dihal, srca ter ožilja.

Poleg lokalnih zdravstvenih služb bi lahko bili primerni partnerji za organizacijo dejavnosti v zvezi z zdravjem in mobilnostjo tudi zdravstvene zavarovalnice, zdravniška združenja ali športna društva.

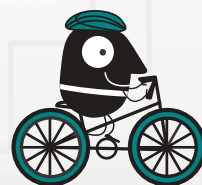
Hrup in kakovost zraka

Lokalne skupnosti so dolžne zavarovati prebivalce pred negativnimi učinki hrupa ter slabo kakovostjo zraka, zato je bistvenega pomena izvedba izobraževalne akcije na to temo.

- Službi za spremljanje kakovosti zraka in spremljanje hrupa se zaprosi, da pripravita razstavo na temo zraka oziroma hrupa, prikažeta delovanje merilnih naprav ter predstavita način interpretacije pridobljenih podatkov.
- Policijo in centre za tehnični nadzor avtomobilov se zaprosi, da za vozila na parkiriščih pripravijo preizkuse onesnaževanja.
- Javnosti se razloži, kako se uporabljajo sistemi za spremljanje kakovosti zraka in kako se interpretirajo pridobljeni podatki.
- Predstavijo se aktivnosti za zmanjšanje hrupa ter povečanje kakovosti zraka.

Koristi hoje in kolesarjenja

Raziskave so pokazale, da so zaposleni, ki so telesno aktivni, bolj zdravi, boljše delajo in so na leto tudi manj na bolniškem dopustu. Dejavnosti na to temo so:

- zdravstvene zavarovalnice se povabi, da obveščajo o zdravstvenih koristih telesne aktivnosti, zdravstvenih tveganjih, ekonomskih stroških telesne neaktivnosti ter o tem, kako vključiti telesno aktivnost v vsakodnevno življenje;
- pripravi se razprava z zdravniki o škodljivih vplivih prometa na zdravje;
- zdravstvene ustanove/zdravnike se zaprosi, da ponudijo informativni pregled krvnega pritiska, cirkulacije, teže, kostne mase itd.;
- športna društva se povabi, da predstavijo svoje dejavnosti ter ponudbo;
- športna društva, podjetja, šole itd. se povabi, da organizirajo oziroma sodelujejo na različnih športnih tekmovanjih;
- ustrezne organizacije se zaprosi, da uredijo igrišča, ki spodbujajo telesno vadbo in sposobnosti otrok;
- skupine za nordijsko hojo se zaprosi, da se predstavijo;
- minister za zdravje/župan/podžupan naj se pridruži nordijski hoji;
- predstavijo se že uresničeni ali načrtovani ukrepi, ki izboljšujejo položaj pešcev in kolesarjev (umirjanje prometa, cone za pešce, direktne/posebne poti ali omrežja za kolesarje in pešce itd.);
- organizirajo se fitnes treningi (v sodelovanju z ustreznimi ustanovami).

Zelene poti

Zelena pot je „povezovalna pot, rezervirana izključno za nemotorizirana potovanja, pripravljena na celovit način, ki poudarja okolje in kakovost življenja okoliša. Te poti bi morale izpolnjevati ustrezne standarde glede širine, naklona ter obdelave površine za zagotovitev prijazne uporabe in nizkega tveganja za uporabnike večjih in manjših zmožnosti.“

(Deklaracija iz Lilla, 12. september 2000)

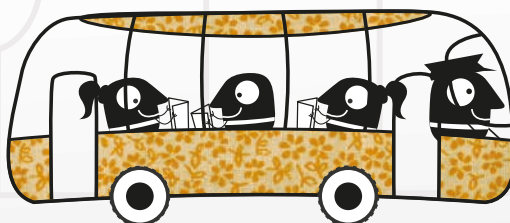
Namen je spodbuditi organizacije k vpeljavi zelenih poti in javnost k njihovem odkrivanju in uporabi.

Večanje ozaveščenosti

- Občina lahko organizira izlete peš ali s kolesi ali piknike na obstoječih in še neuresničenih (pri teh je potrebna previdnost) zelenih poteh v spremstvu občinskih predstavnikov. Zelene poti postanejo osrednje shajališče za:
  - osebe z zmanjšano zmožnostjo gibanja, starejše itd.;
  - umetnike, športnike, politike, znane osebnosti iz lokalne skupnosti itd.;
  - prodajalce rabljenih koles;
  - medije in novinarje.
- Občina lahko organizira aktivnosti, kjer se zelena pot uporabi kot razred na prostem za geografijo in zgodovino domačega kraja, matematiko, spoznavanje narave.
- Organizira se lahko prostovoljno čiščenje zelenih poti.

Način potovanja, usklajen z okoljem

- Zelene poti so običajno poti, ki so speljane vzdolž železniških tirov, vodnih poti, v gozdovih ali naravnih rezervatih. So dober način odkrivanja naravne dediščine prek vodenih sprehodov ali publikacij o rastlinstvu.

- Lokalna dediščina se lahko predstavi tudi prek ohranjanja stvari iz dediščine vsakodnevnega življenja, ki jih najdemo vzdolž zelenih poti.

Delovanje občinskih ali regionalnih organov

Kjer zelene poti že obstajajo, se lahko:

- zagotovijo varna križišča med cestami in zelenimi potmi;
- zagotovi varen prehod do šol oziroma do območij drugih storitev;
- razvijejo načrti poti do šol ali podjetij, ki vključujejo tudi omrežje lokalnih zelenih poti;
- objavijo pobude za urejanje novih zelenih poti;
- otvorijo nove zelene poti ali njihovi deli;
- otvorijo postajališča, igrišča, informacijske točke ter drugi prostori, urejeni vzdolž zelenih poti.

Kjer zelenih poti ni, se lahko:

- javno predstavi projekt za ureditev zelenih poti;
- kupi zemljišče za zelene poti, otvori dele zelenih poti ali predstavi koncept lokalnega omrežja zelenih poti;
- podjetjem omogoči, da podprejo razvoj novih zelenih poti.

Zemljevid zelenih poti je na voljo na spletni strani Evropskega združenja zelenih poti www.aevv-egwa.org

TRAJNI UKREPI

Listina ETM občinam predlaga izvedbo najmanj enega novega trajnega ukrepa na leto, ki prispeva k prehodu z osebne avtomobila na bolj trajnosten potovalni način in je prijaznejši do okolja.

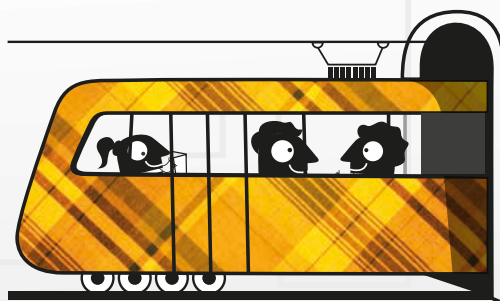
Ni nujno, da so trajni ukrepi dragi, pomembno pa je, da kažejo zavezanost občine k trajnostni mobilnosti v mestih. Nekateri primeri trajnih ukrepov so:

Kolesarska infrastruktura

- Zagotovijo se nove zmožljivosti za kolesarje (nove kolesarske poti, prenove, znaki, parkirni prostori, ključavnice itd.).
- Vzpostavijo se programi najema in souporabe koles.

Območja za pešce

- Vzpostavijo ali razširijo se območja za pešce.
- Izboljša se infrastruktura: brvi, pločniki, prehodi za pešce, osvetlitev itd.
- Podaljšajo se zelene poti ali pa se vpeljejo nove.

JPP

- Izboljša in razširi se omrežje JPP (vozni pasovi za avtobuse, nova postajališča, nove proge, optimizirane proge, rezervirana območja itd.).
- Poveča se pogostost, uvedejo se hitre linije itd.
- Za vozni park JPP se uporabljajo ekološka vozila.
- Uvedejo se mobilne vozovnice in storitve.
- Zagotovijo se integrirane storitve za različne oblike javnega prevoza.

Ukrepi za umirjanje prometa ter programi za nadzor dostopa motornih vozil

- Izvajajo se programi za zmanjšanje hitrosti v bližini šol.
- Zmanjša se število zunanjih parkirišč.
- Vzpostavijo se parkirišča vrste „parkiraj in se pelji“ (P+R).
- Trajno se omeji dostop do mestnih središč.

Dostopnost

- Začnejo se izvajati načrti za boljšo dostopnost.
- Vzpostavi se infrastruktura za osebe z zmanjšano mobilnostjo.
- Odstranijo se arhitektonske ovire.
- Znižajo in razširijo se pločniki.
- Uvedejo se pločniki z izbočenimi elementi za gibalno ovirane in klančine za invalidske vozičke.
- V semaforje se namestijo zvočne naprave.

Novе oblike rabe in lastništva osebnih avtomobilov

- Vzpostavijo se spletne sheme za skupno vožnjo z avtomobilom in vožnjo v skupnem avtomobilu.
- Spodbuja se odgovorna raba avtomobila (okolju prijazna vožnja itd.).
- Spodbuja se uporaba ekološko neoporečnih (manj oporečnih) vozil.

Dostava blaga

- Sprejmejo se novi predpisi za dostavna vozila.
- Spodbuja se uporaba ekološko neoporečnih (manj oporečnih) vozil.
- Zgradijo se dostavna vozlišča za prekladanje blaga.

Upravljanje potreb po mobilnosti

- Sprejmejo se akcijski načrti za trajnostno mobilnost v mestih v posvetovanju z lokalnimi akterji.
- Izdelajo se mobilnostni načrti za podjetja in ustanove.

- Vzpostavijo se centri za mobilnost in informacijske storitve.
- Pripravijo se izobraževalna gradiva.
- Delodajalcem se zagotovijo spodbude in bonusi.
- Olajša se dostop do podjetij in drugih pomembnih ustanov.
- Organizira se osebno mobilnostno svetovanje.
- Izdela se Celostna prometna strategija za občino.

DAN BREZ AVTOMOBILA

V okviru dneva brez avtomobila mora občina določiti eno ali več območij, ki bodo večino dneva zaprta za motorni promet. Dostop na zaprta območja je omogočen le pešcem, kolesarjem, JPP in ekološko manj oporečnim vozilom (na plinski ali električni pogon). Če občina določi več kot eno območje, jih lahko med seboj povezujejo pešpoti. Območja mora občina ustrezno označiti, prebivalce in obiskovalce pa dovolj zgodaj informirati o spremenjenem režimu.

Lokacija in velikost zaprtega območja morata biti skrbno izbrani, upoštevati morata lokalne pogoje ter razmere:

- katero območje najbolj ustreza za predstavitev posebnih tem (npr. hrupa);
- načrtovane ukrepe je mogoče predstaviti ali preizkusiti (npr. postavitve cone za pešce);
- aktivnosti za posebne ciljne skupine (npr. otroke);
- organizacije, ki se nahajajo na območju in ki bi lahko z lastnimi dejavnostmi prispevale k dnevni (npr. kulinarika, športna društva);
- obiskovalci območja na „običajen“ dan in število dodatnih ljudi;
- potrebna parkirna mesta v okolici območja;
- povezave med različnimi območji brez avtomobila.

Označitev območja

Dostop do zaprtih območij mora biti nadzorovan in omejen s fizičnimi ovirami. V ta namen je potrebna pomoč naslednjih služb ter oseb:

- občinske službe za izvajanje cestnoprometnih ureditev;
- policije;
- zaposlenih na občini (vključevanje zaposlenih je tudi dober način za pritegnitev celotnega občinskega sveta in spodbujanje internega komuniciranja).

Izjeme

Pripravi se kratek seznam vozil in služb, ki jim je dovoljen vstop na zaprto območje. Te so nujna medicinska pomoč in intervencijske službe (policija, gasilci, reševalci) ter službe za distribucijo plina in elektrike. Poleg njih je lahko vstop dovoljen tudi zdravstvenim delavcem, invalidom, vozilom, ki izvajajo nujna popravila ter ekološko manj oporečnim vozilom (na plinski ali električni pogon).

Vloge za odobritev izjem, ki niso navedene na seznamu, se naslovijo na odgovorni oddelek občinskega sveta. Izjem mora biti kar najmanj.

Stanovalci

Stanovalce je treba pozvati, naj dan pred dogodkom premaknejo svoja vozila, da tako izpraznijo ulice na zaprtem območju. Morda bo treba zagotoviti posebna parkirišča in podpisati pogodbe z upravljavci parkirišč.

Druga možnost bi bila, da se stanovalcem dovoli, da se na dan dogodka z avtomobilom odpeljejo z zaprtega območja, vendar se ne vrnejo pred določeno uro. Svoje avtomobile bi morali pustiti na drugih parkiriščih, ki jih naj zagotovi občina.

Dostava v območja, zaprta za avtomobile

Dostava naj bo dovoljena le ob izrecno določenih urah, izbranih v skladu s predstavljenimi splošnimi pogoji. Za trgovce, ki morajo dobivati blago tudi tekom dneva, se lahko zunaj območja uredi nakladalna cona, dostavo od te cone v zaprto območje pa opravijo tovorna kolesa ali ekološko neoporečna vozila.

Javni prevoz

Da bi stanovalcem občina zagotovila učinkovite druge vrste prevoza, bi morala zagotoviti naslednje:

- večjo pogostost voženj JPP na zaprtem območju;
- bolj dostopne storitve za osebe z zmanjšano mobilnostjo;
- posebne tarife ali brezplačen prevoz;
- posebne pobude (kombinirano parkiranje + avtobus ali kombinirane vozovnice za avtobus in vlak, vozovnice s popusti v kinematografih ali bazenih itd.).

Občina lahko uvede tudi redne vožnje za povezavo zunanjih parkirišč s središčem ali posebne proge (ogled mesta, krožne vožnje, itd.).

Ekološko manj oporečna vozila

Na zaprtih območjih lahko občina dovoli uporabo vozil na plinski in električni pogon za:

- dostavo blaga v trgovine in strankam;
- posebne zahteve, o katerih je mogoče odločiti posamezno na kontrolnih točkah, parkiriščih itd.;
- prevoz invalidov in/ali stanovalcev.

Kolesa

- Vključijo se lokalne kolesarske skupine in društva.
- Na parkiriščih vrste P+R, železniških postajah, avtobusnih postajališčih itd. se vzpostavijo točke, kjer je mogoče najeti ali si izposoditi kolo.
- Uvedejo se kombinirane vozovnice za avtobus in kolo ali parkiranje in kolo, programi menjave avtomobilskih ključev ali prometnega dovoljenja za kolo itd.
- Uredijo se nova varovana in pokrita parkirišča za kolesa.

- Uredijo se zavarovane ter dobro označene kolesarske poti zunaj zaprtega območja, po možnosti z ločeno infrastrukturo.

Parkirišča vrste P+R

V predmestjih se lahko vzpostavijo varna parkirišča, da se stanovalce spodbudi, da svoje avtomobile puščajo tam in uporabljajo JPP. Tovrstna parkirišča morajo biti varovana in odprta v skladu z določenim urnikom. Parkiranje je lahko brezplačno ali pa ne (na primer kombinacija parkiranje + avtobus ali parkiranje + najem kolesa). Parkirišča, ki se ne nahajajo vzdolž rednih prog JPP, bi morala biti podprta s posebnimi linijami JPP.

Parkirišča za priložnostno parkiranje

V bližini območij, zaprtih za avtomobile, je treba urediti posebna parkirišča za tiste, ki potrebujejo svoj avtomobil. Ta parkirišča so namenjena izstopanju sopotnika, kratkotrajnemu parkiranju (manj kot eno uro), organizaciji skupne vožnje več oseb v enem vozilu, dostavi blaga itd. Niso namenjena dolgotrajnemu parkiranju in morajo biti nadzorovana. Lahko se uvedejo posebne linije JPP od teh parkirišč do središča mesta.

Parkirišča za stanovalce

Občina mora rezervirati parkirišča za stanovalce. Nahajati se morajo znotraj območja, zaprtega za avtomobile, ali v njegovi bližini (do njih je mogoče dostopati le pred dogodkom ali po njem). Odprejo se dan pred dogodkom in so odprta še dan po njem. Da bi stanovalce spodbudili k temu, da pustijo svoje avtomobile na parkiriščih ves dan, jim lahko občina ponudi simbolično ceno parkiranja. O podrobnostih se mora dogovoriti z upravljavci parkirišč.

INFORMIRANJE IN KOMUNICIRANJE

Vsa komunikacijska orodja so na voljo na spletni strani. Aktualne novice bodo na voljo prek e-biltena ETM in družbenih medijev (Facebook, Twitter, YouTube in Flickr).

Za občine so bila pripravljena različna komunikacijska orodja, ki so na voljo brezplačno na spletnih straneh www.tedenmobilnosti.si in www.mobilityweek.eu

Poleg tega priročnika so na spletu na voljo naslednji viri (nekateri bodo občine prejele tudi v tiskani obliki):

- Tematske smernice ETM
- Vodnik po najboljših praksah ETM (na voljo samo v angleščini)
- Listina ETM
- Zloženka ETM
- Letak DO THE RIGHT MIX
- Sklop komunikacijskih orodij DO THE RIGHT MIX, vključno s smernicami in elementi grafične podobe (logotip, plakati, spletne pasice itd.)

Nacionalni koordinatorji lahko razvijejo dodatna orodja. Izkušnje iz prejšnjih let so na primer pokazale, da je gradivo za medije, v katerem so predstavljeni ETM in aktivnosti na nacionalni ravni ter je vsakemu partnerskemu mestu namenjena ena stran, uporabno orodje.

Lokalno informiranje in komuniciranje

Občine morajo zagotoviti čim več orodij za obveščanje javnosti o podrobnostih ETM. Da se zagotovi usklajenost na evropski ravni in ljudje dobijo občutek, da so del globalnega gibanja, morajo komunikacijski dokumenti odražati celotno podobo pobude *DO THE RIGHT MIX*, ki predstavlja **EVROPSKITE DENMOBILNOSTI**.

Zlasti je pomembno, da so sporočila usklajena in enostavna, da bodo ETM prepoznale vse ključne ciljne skupine.

Družbeni mediji

Družbeni mediji, kot so Facebook, Twitter, YouTube, Vimeo, Flickr, Instagram, LinkedIn itd., omogočajo neposredno povezavo s tisoči ljudi in promocijo aktivnosti. Pri uporabi družbenih medijev je treba upoštevati naslednje:

- Objavljajte vsebino, ki je pomembna za vaše občinstvo.
- V primeru napačnega razumevanja napako spoštljivo popravite. Ločujte dejstva od mnenj.
- Širite informacije in bodite interaktivni. Govorite o uspehih partnerjev, podpornikov ali sodelavcev.
- Objavljajte smiselne in spoštljive komentarje. V največji meri promovirajte svoje področje strokovnega znanja.
- Ne objavljajte nezaželenih sporočil ali žaljivih komentarjev.
- Prepričajte se o kakovosti vsega, kar objavljate. Preverite črkovanje in delovanje povezav. Če ste naredili napako, prevzemite odgovornost zanj. Priznajte jo in popravite.
- Na spletu ne objavljajte ničesar, česar si ne bi upali povedati pred televizijsko kamero, kar bi vas spravilo v nelagodje pred vašo mamo ali kar bi morali pojasnjevati svojemu šefu.
- Ne zavežite se nobenemu ukrepu, razen če ste za to pooblaščen.
- Ne prenašajte in ne nameščajte programske opreme, ki jo najdete na družbenih omrežjih.

Informacijska pisma

Pred ETM se lahko pošljejo informacijska pisma, prilagojena posameznim ciljnim skupinam:

- pismo župana, ki je naslovljeno na vse prebivalce;
- posebno pismo vsaki od občutljivejših ciljnih skupin (trgovci, podjetja, stanovalci območja, zaprtega za avtomobile, itd.), ki vsebuje informacije o ETM in poziva k sodelovanju.

Informacijski dokumenti

Za obveščanje stanovalcev o **EVROPSKEM TEDNUMOBILNOSTI** ter za spodbujanje razprave o mobilnosti v mestih, dostopnosti in varnosti, je treba pripraviti in razdeliti:

- krajši dokument, v katerem so predstavljeni tehnični vidiki ETM ; ta dokument se bo na vseh javnih krajih razdeljeval pred in med dejavnostmi;
- dodatek ali posebno izdajo občinskega biltena;
- posebne dokumente za posamezne ciljne skupine;
- gradivo za lokalne medije, ki se razdeli med tiskovno konferenco teden dni pred ETM.

Interno komuniciranje

Uspešno interno komuniciranje:

- vključevanje občinskih uslužbencev v organizacijo ETM, da se zagotovi njegov uspeh;
- vključevanje občinskih uslužbencev, da postanejo zagovorniki ETM in novih oblik mobilnosti ;
- spodbujanje občinskih uslužbencev k večji uporabi trajnostnih potovalnih načinov v prihodnosti;
- začetek izvajanja zelenega načrta za prevoz na delo, zlasti za občinske uslužbence.

Mobilizacija občinskih uslužbencev

Številni zaposleni bodo morali (po možnosti prostovoljno) odgovarjati na telefonske klice, zagotavljati informacije (hostese itd.), spremljati dostop do območij, zaprtih za avtomobila, in parkirišč na dan brez avtomobila, voditi predlagane aktivnosti itd.

Interni mobilnostni načrt

Poleg sodelovanja pri organizaciji ETM bodo morale občinske službe predstavljati dober zgled. Zaposlene je torej treba spodbujati k sodelovanju v aktivnostih, ki bodo potekale med ETM. V ta namen se lahko pripravi interni mobilnostni načrt in organizirajo pripravljalni sestanki. Omrežje JPP in storitve najema koles so lahko v času ETM dostopnejše, da se zagotovi razpoložljivost alternativnih potovalnih načinov. Posebno pozornost je treba nameniti mobilnostnim načrtom v šolah in podjetjih.

SPREMLJANJE IN VREDNOTENJE

Občine morajo spremljati izvedbo ETM, da se pridobijo koristne informacije. Spremljanje mora zajemati prometne tokove, kakovost zraka, hrup in javno mnenje.

Prometni tokovi in uporaba JPP

Občina naj znotraj in zunaj območij, zaprtih za avtomobilski promet, meri: število uporabnikov JPP, količino motoriziranega prometa, število kolesarjev, število pešcev, zasedenost parkirišč.

Za namene primerjalne analize je treba meritve izvajati več dni. Tehnično in logistično pomoč lahko zagotovijo ustrezne organizacije, cestnoprometna oziroma komunalna služba.

Kakovost zraka

Kakovost zraka merimo s fiksnimi ali mobilnimi senzorji, ki se namestijo znotraj in zunaj območji, zaprtih za avtomobilski promet. Meritve naj se izvajajo več dni zapovrstjo. Da se zagotovijo veljavne primerjave, je treba meritve tekom let izvajati na iste dneve v tednu in ob podobnih vremenskih pogojih.

Mesta, ki nimajo lastne opreme za merjenje kakovosti zraka, naj zanjo prosijo mesta, ki ne sodelujejo v ETM, ali mesta, ki imajo več opreme, kot je potrebujejo.

Hrup

Za merjenje dnevnih ravni hrupa se lahko znotraj in zunaj območji, zaprtih za avtomobilski promet, namesti oprema za merjenje hrupa. Za namene primerjalne analize je treba meritve hrupa izvajati več dni. Številne organizacije, npr. lokalne zdravstvene službe, lahko svetujejo in pomagajo z metodologijo.

Javno mnenje

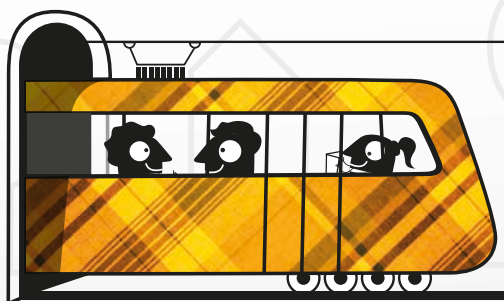
Občina lahko vodi ciljno usmerjene raziskave med:

- prebivalci mesta/občine;
- ljudmi, ki potujejo na območja, zaprta za avtomobilski promet;
- prebivalci območja, zaprtega za avtomobilski promet;
- trgovci na območju, zaprtem za avtomobilski promet;
- strankami trgovskih lokalov;
- zaposlenimi na območju, zaprtem za avtomobilski promet.

Zlasti je treba trgovce spodbujati, da spremljajo:

- številno strank v trgovinah na območjih, zaprtih za avtomobilski promet;
- število strank, ki obiščejo supermarkete zunaj območij;
- promet, in sicer v sodelovanju z gospodarsko zbornico ter trgovci.

Glede na vrsto ukrepa in pričakovanj lahko občine izvedejo tudi druge oblike merjenja.

EVROPSKITE DEN **MOBILNOSTI**

16.–22. SEPTEMBER

